

E L M I C A L E T G A L À C T I C

Propostes didàctiques

Bum-bum! El fantasma esvalotat

Elaborades per Fina Girbés

BUM-BUM! EL FANTASMA ESVALOTAT

D E S C R I P C I Ó

Autora: *Mercé Viana*.

Il·lustracions: *Felip Baldó*.

Edicions Bromera/Alzira, 2000

Col·lecció: «EL MICALET GALÀCTIC», núm. 73

Format: 20,5×13 cm, 96 pàgs.

Enquadernació en rústica. Impressió en blanc i negre.

Edat: a partir de 8 anys. Un protagonista clàssic dels contes per a menuts com és el fantasma, amb la por o el misteri que pot comportar, resulta atractiu d'entrada a l'hora que els infants es decidisquen per una lectura. Una història d'amistat entre aquest personatge i una xiqueta de dotze anys constitueixen el fil argumental. Aquest fil capta perfectament l'interès, tant dels lectors de l'edat per a la qual està aconsellat el llibre com de qualsevol altre atret pel món de la fantasia.

RESUM ARGUMENTAL

Alba, una xiqueta de dotze anys, es queda tota sola per primera vegada una nit sencera a sa casa. Als seus pares els ha tocat un safari a l'Àfrica en un sorteig del banc. A més, els seus iaies estan també fora i no se'n poden fer càrrec fins un dia després de la partida dels pares d'Alba. L'oportunitat d'una llibertat absoluta durant un dia sencer ompli d'expectatives a la protagonista.

Tanmateix, tot canvia quan sent a la finestra de la seua habitació, situada en un quart pis, uns tocs molt especials. És el fantasma Xitxarel·lo que li demana passar la nit a sa casa. Aquest vivia al castell dels Cullerots, però el seu amo havia decidit vendre'l incloent-lo

en el tracte. Per això, fa una setmana que està fora del castell i s'ha refredat. Alba, sorpresa en un principi, accepta i enceta una amistat singular.

Al principi, intercanvien anècdotes i secrets, però, prompte, Xitxarel·lo es desploma gelat i tremolós. La calforeta de l'estufa el reanima. Aleshores, rebel·la a Alba el seu propòsit: buscar un nou castell on viure. Com que és un fantasma culte, ha buscat informació en un llibre sobre castells, però la informació és tan antiquada que, pot ser que, a hores d'ara, els castells estiguen tots fets pols.

La xiqueta, morta de son, instal·la el seu nou amic al dormitori de convidats. L'endemà de bon matí un rebombori la desperta. A la cuina, el seu amic arrossega olles, cassoles, pots... en comptes de cadenes. Necessita, segons ell, entrenar-se. Alba, a causa del fort soroll, ha de tranquil·litzar el veïnat, esglaiat per l'aldarull.

Xitxarel·lo continuarà creant-li situacions compromeses: vol organitzar una festa, malgrat que els iaïos de la xiqueta estan a punt de tornar. Però, encara que Alba li ho consenteix, les discrepàncies entre ells desperten el mal geni d'ambdós.

A les onze de la nit torna el fantasma de fer una volta. Ha visitat el castell de Sagunt, però no té condicions per a viure. Per a reconciliar-se amb Alba, la convida a una festa fantasmal. Se celebra en un castell i, per a arribar-hi, necessita traspasar a la xiqueta el poder de volar. Un llençol màgic li permet participar en aquesta trepidant aventura. Després de la festa, visiten el castell de Xàtiva.

L'endemà de matí Xitxarel·lo resta gitat sota el llit dels convidats i Alba se'n va a l'escola. De vesprada, amb un grup de xiquets i xiquetes, assaja al gimnàs una obra de teatre per al festival. L'aparició del fantasma, que busca la seua amiga per tal de descarregar el seu pesar, fa fugir tots els xiquets. Ha visitat la Cartoixa de Portaceli i tampoc no li agrada. En anar-se'n el fantasma, la xiqueta explica als seus millors amics, tots ells preocupats, tota la seua història.

Per a convèncer'ls de la inofensivitat del fantasma, els duu a sa casa i els presenta el seu nou amic. Ara tota la colla intentarà ajudar Xitxarel·lo a buscar castell. A més de dur-li un llibre de la biblioteca escolar, li descriuen els castells que ells coneixen o han visitat.

El fantasma desapareix sobtadament. Alba s'entristeix, però, només arribar a l'escola, llig a la premsa un anunci reclamant el seu amic. El duc dels Cullerots se n'ha tornat enrere. De nou a casa, troba l'amic desesperat. Finalment, tot se soluciona i s'aclareix amb l'arribada de tots els fantasmes de la colla de Xitxarel·lo. Preocupats

per ell, l'han seguit de prop. A més, han convençut el duc perquè no vengui el castell.

Xitxarel·lo, abans de tornar al castell, deixa a Alba un trosset del seu llençol. Sempre estarà amb ella: només donant-li tres besets al llençol, s'hi presentarà de seguida.

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

El tema que sura al llarg del fil argumental és l'amistat. Nascuda de l'encontre entre els dos protagonistes principals, Xitxarel·lo, el fantasma, i Alba, la xiqueta de dotze anys, aquesta nova relació anirà cabdellant un munt d'aventures que transcorren en un temps molt breu. L'ingredient fantàstic afig interès, perquè poder conèixer un fantasma, volar amb ell i tenir-lo com a bon amic, és el desig de molts menuts.

La recerca desesperada d'un castell on anar a viure és aprofitada per l'autora del conte per a fer una revisió i reflexió ràpida sobre la situació actual dels castells del nostre entorn.

El diàleg abundant i àgil entre els dos personatges principals ens rebel·la tots els entrebancs i alegries que comporten les vertaderes relacions d'amistat. Les descripcions són poques, però molt precises i amb tot detall. Aconsegueixen, a més, que el lector es faci una idea fidel dels trets dels protagonistes i dels castells visitats.

Una de les característiques principals del llenguatge utilitzat és, a banda de l'abundància d'exclamacions i d'onomatopeies que augmenten l'expressivitat i l'espontaneïtat, l'ús de col·loquialismes propis de la menudalla. Açò comporta una major identificació amb la història contada per part dels lectors que farà que se l'empassen amb plaer.

És cert que les situacions divertides, les exageracions, els originals concursos li presten un humor subtil, però, al llarg de la història, s'aprenen comportaments i actituds molt valuoses a l'hora de tractar aspectes educatius importants. Així doncs, dóna peu a plantejar valors tan diferents com:

- El coneixement de la pròpia història a través dels monuments i les restes del passat.
- La saviesa que es deriva de l'experiència i de l'edat avançada.
- El paper important que les persones majors, els iaïos, tenen en la família com a suport i font d'estima.

- L'amistat presentada com ajuda desinteressada i preocupació pels altres.
- L'existència d'unes bases per a la bona convivència en les relacions de veïnatge: necessitat d'un suport i d'una bona comunicació entre veïns.
- La creació d'hàbits de salut com el d'una alimentació correcta i equilibrada, necessària cada vegada més i, sobretot, entre els més menuts.
- El trencament de les pors. La por és un fre i, per tant, cal eliminar-la. No només la por a la soledat, sinó també moltes altres pors: la de parlar en públic, la de dur endavant un projecte, la d'encetar una conversa, la d'equivocar-se...
- La millora del prestigi social que comporta una sèrie d'habilitats que es poden entrenar com: reconèixer els errors propis, saber escoltar, defensar els interessos propis, expressar sentiments i opinions...
- La valoració de la lectura, amb tots els seus avantatges, com a font de plaer i, a més, com a font essencial de cultura i educació.
- La confiança com a base d'una relació excel·lent, que comporta donar respostes adequades en la relació amb els altres.
- La neteja i cura del nostre entorn, que comença per un mateix i les seues pertinences i acaba en el respecte pels béns comuns.
- El rebuig del consumisme sense més i el coneixement de les tècniques de màrqueting i publicitat que sovint transformen la voluntat de les persones.
- La responsabilitat que emana de resoldre problemes, actuant en llibertat i mesurant els pros i els contres de les accions pròpies.

L'AUTORA

Mercé Viana va nèixer a Alfafar, l'any 1946. Estudià magisteri i es llicencià en filosofia i ciències de l'educació. Treballa en l'ensenyament i, en l'actualitat, es dedica a la formació del professorat. Ha obtingut diversos premis de narrativa infantil i juvenil. Amb *El cas misteriós de la lletra malalta* guanyà la segona convocatòria del Premi de Narrativa Infantil Vicent Silvestre, 1997. També ha rebut el premi La Forest d'Arana de poesia.

A més dels contes publicats en altres editorials, ha col·laborat en revistes literàries i de caràcter didàctic. Per això, Mercé Viana s'ha convertit en una de les nostres autores de literatura infantil més conegudes. Entre les seues obres, destacariem: *La princesa pitudeta i panxudeta* (1988), *El fantasma poruc de Vineifuig* (1989), *Paparota, ai quin cotxe!* (1990), *Un globus i mil forats* (1990), *Cuagroga, una fada trastocada* (1991), *El bagul de les disfresses* (1994) i *El misteri de l'andana* (1997).

En Edicions Bromera ha publicat *El mag Floro* (1992), *El savi Ciril* (1994), *El cas misteriós de la lletra malalta* (1998) i *Un pintor molt guai* (1999).

L'IL·LUSTRADOR

Felip Baldó va nàixer a la Vila Joiosa (la Marina Baixa) i és llicenciat en belles arts. Actualment treballa de professor en un institut. Entre altres mèrits, cal destacar que ha guanyat el primer Premi de Dibuix de la Direcció General de Belles Arts, ha estat seleccionat per la IV Biennal Internacional d'Art d'Eivissa i ha rebut menció d'honor en el X Saló de Març de València.

Ha il·lustrat, entre altres, els llibres següents: *La raboseta i el rabosot*, *La princesa pitudeta i panxudeta*, *¡Queda't Cocolluç!*, *El bagul de les disfresses*, *Els pirates van a Roma* i *Temps de llegendes*.

En Edicions Bromera ha il·lustrat els llibres *Viatge al país dels cocòlits*, a la col·lecció «El Micalet Galàctic», i *El drac*, a la col·lecció «Micalet Teatre».

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

A l'hora d'encetar la lectura col·lectiva d'un llibre és molt important presentar-lo de la manera més atractiva possible. Com més menuda és l'edat de l'educand, l'educador cobra més força com a element dinamitzador del plaer de llegir. És per açò que l'objectiu primordial d'aquesta col·lecció, adreçada als lectors infantils i juvenils, és la presentació d'unes activitats suggeridores i, sobretot, de caràcter lúdic.

Abans de llegir aquest conte, resultaria senzill ambientar l'aula. L'element sorpresiu sempre és motiu d'expectació. Amb una granera,

un llençol i uns retoladors podem donar vida al fantasma protagonista del conte. A més, com que li agrada molt llegir, unes taules disposades al seu voltant poden acollir, a poc a poc, els llibres portats pels xiquets i xiquetes. Els llibres poden estar o bé relacionats amb el tema de la por, amb el dels castells, o amb qualsevol altre, segons les possibilitats o les necessitats del grup en qüestió.

D'altra banda, avançar hipòtesis sobre el contingut del conte pot augmentar l'interés i constitueix un exercici excel·lent d'expressió oral. A més, en acabar-lo de llegir, fa possible un contrast d'opinions sempre enriquidor.

Després de la lectura del llibre, es faran les activitats proposades en les propostes de treball següents. En aquest sentit, l'exercici número 1 de la Fitxa de lectura pretén crear una estructura de descripció de personatges.

La resta de les activitats que es proposen per a després de llegir, treballen els distints aspectes de la llengua (expressió oral, creació escrita, vocabulari...) basats en la narració i presentats a l'alumnat de manera suggeridora. L'abundància d'exclamacions, per exemple, com a recurs de l'autora, ens permet, a l'exercici 1 de les Activitats complementàries, afegir la dramatització d'aquestes. A les solucions, s'inclou una llista per a contrastar-la amb l'elaborada per l'alumnat. També l'activitat 6, el concurs d'embarbussaments, encara que clàssica, resulta molt atractiva per als menuts.

Com a exercici col·lectiu, l'activitat número 4 pretén la implicació de tots. El fet d'afixar a la cartellera de la classe activitats comunes, incorpora el treball en gran grup. També aconsegueix el mateix objectiu l'activitat número 9, en la qual el fet de copiar la nota d'Alba aprofita de model de tipologia textual i, el de portar una nota real a classe, serveix per a encetar, tal vegada, una necessitat de comunicació escrita a casa de l'alumne.

El treball d'investigació queda obert a les possibilitats del temps i la programació a l'aula. L'activitat número 3 es pot ampliar i proposar l'elaboració d'una senzilla fitxa descriptiva dels castells que apareixen al conte. A més, es pot presentar totalment buida o bé escriure algunes lletres inicials que en faciliten la solució.

Les activitats 4 i 7 pretenen que el lector analitzi dos dels recursos de l'autora del conte que més hi destaquen: d'una banda, la descripció detallada del castell, i, de l'altra, l'estratègia gràfica emprada per a reflectir diversos estats d'ànim dels personatges protagonistes. D'aquesta manera, assimilaran paraules precises i adquiriran, de segur,

un recurs molt original. És per això que l'activitat número 5 completa, mitjançant el treball individual, les dues anteriors. S'ha optat per recurtar la descripció, retallant detalls que no en perjudiquen la comprensió i també s'ha omés l'últim paràgraf.

SOLUCIONS

Activitats complementàries

Proposta de treball número 1

Apa! (pàg 8), ha, ha, ha! (13), Ahhh! (16), Caram! (18), Nyas! (19), Hum! (20), Aaah! (22), Ui! (22), Uf! (24), Ah! (25), uuuhhh! (39), ha, ha i haha! (40), Ooohhh! (67), Aaii!! (67), Aaahhh! (67), Uuaaahhh!! (71), Uff! (78), Uau! (87).

Proposta de treball número 2

1c-2e-3d-4a-5b.

Proposta de treball número 3

B				P			S	
E	M	O	R	E	L	L	A	
N				N			G	
I				I			U	
S				S			N	
S				C			T	
A				O				
N				L				
O			X	A	T	I	V	A

Proposta de treball número 4:

La solució està a les pàgines 37-38 del llibre.

(rampa - pont llevadís - fossat - muralla - merlets - ballesteres - ballestes - torre de l'homenatge - torre - torrasses - espitlleres - sageteres).

Proposta de treball número 10

«Tornaré prompte.»

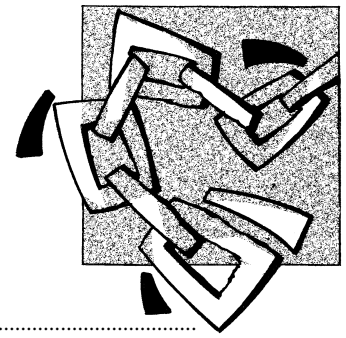
Proposta de treball número 11

Pàgina 86 diàleg A - Pàgina 83 diàleg B.

PROPOSTES DE TREBALL

(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes Propostes de treball amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen aquestes propostes.

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA:
AUTORA:
IL·LUSTRADORA:
EDICIONS BROMERA
COLECCIÓ: Núm:

1. Busca al conte com era el fantasma Xitxarel·lo i també la seua amiga Alba. Omplint aquesta graella obtindràs les seues imatges:

	NOM: ALBA	NOM: XITXAREL·LO
Característiques físiques		
Com era el seu caràcter?		
Què li agradava?		
Què preferia?		

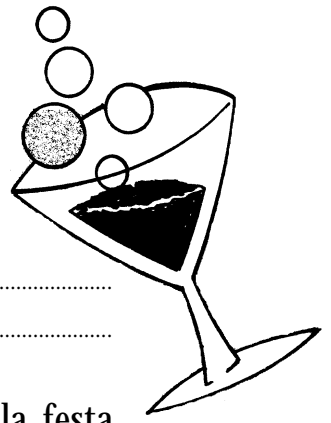

2. Per què s'alegra Alba de trobar-se tota sola?

.....
.....
.....

3. Quin era el llibre que havia consultat el fantasma?

.....

4. Com es trobà Alba el saló l'endemà de la festa?

.....
.....

5. De quina manera pogué arribar la xiqueta a la festa del castell?

.....
.....
.....

6. Enumera ací els concursos tan originals que feien els fantasmes en la seua festa:

A veure qui...

.....
.....
.....

7. Què feien al gimnàs de l'escola Alba i tota la seua colla?

.....
.....

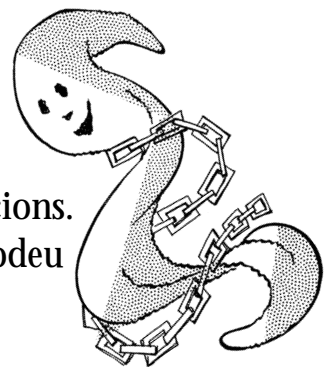
8. Al final de la història, Alba podrà cridar el fantasma quan

.....
Pensa tu altres possibilitats perquè acudisca de seguida el seu amic.

.....
.....
.....
.....

B) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

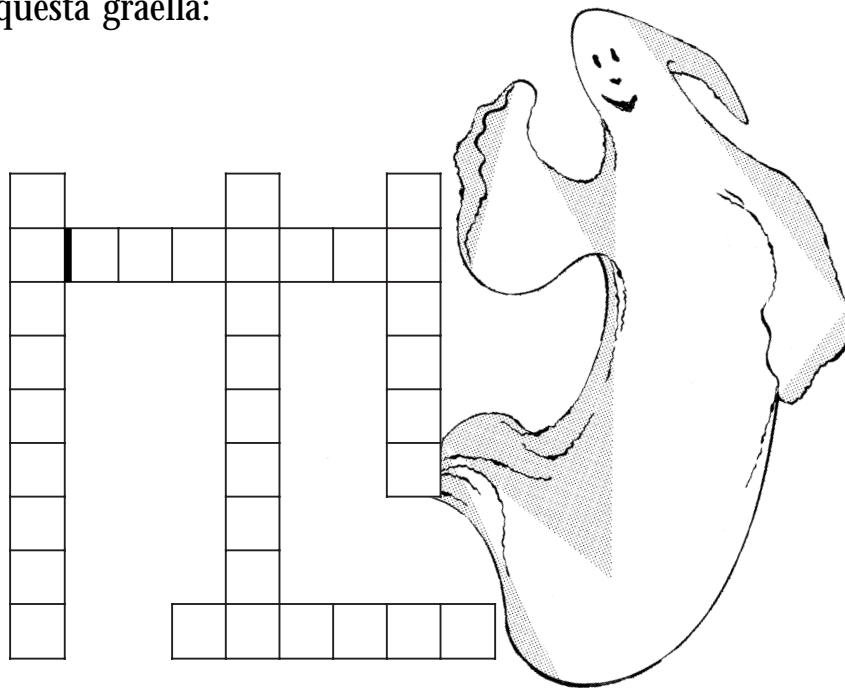
1. L'autora utilitza un recurs enginyós: les exclamacions. Busca-les al llibre i fes una llista ben llarga. Després podeu tirar-les a sort i dramatitzar-les entre tots els companys.

2. També hi abunden les onomatopeies. Uneix cadascuna amb el seu significat:

1) Atxim! Atxim!	a) soroll d'objectes metàl·lics
2) Toc, toc i retoc!	b) acció de cridar l'atenció
3) Xip, xip, xip!	c) esternut
4) Goong-ding-clong!	d) fregament de llençols
5) Psst! Psst!	e) colps al vidre

3. El fantasma visita un total de cinc castells de les nostres terres per trobar habitatge nou. Escriu-ne els noms dins d'aquesta graella:

4. Aquestes paraules que apareixen al requadre pertanyen al vocabulari del castell. Repartiu-vos-les entre els companys i companyes, busqueu-les al diccionari, escriviu-les en una tira de paper i afixeu-les a la cartellera de la classe. Podeu dibuixar un castell o buscar-ne alguna fotografia i col·locar-les on corresponga.

pont llevadís - muralla - ballestes - fossat - espitlleres -
torre - merlets - rampa - torre de l'homenatge - ballesteres
- sageteres - torrasses

5. Les paraules de l'exercici anterior s'havien escapat d'aquesta descripció que l'autora fa del castell dels Cullerots. Escriu-les als buits:

Era un edifici molt apanyat de planta quadrangular. La part davantera tenia la porta d'entrada a la mansió i encara conservava una mena de que es podia alçar i abaixar, amb un fantàstic. El que hi havia, tenia una aigua neta, transparent.

Dels dos costats de la porta, naixia una preciosa, feta amb pedres mil·lenàries. La seua alçària era de cinc metres aproximadament i acabava amb uns perfectes. Al llarg de la muralla hi havia moltes amb la finalitat d'ubicar les i, en temps de guerra, llançar fletxes.

En un dels cantons davanters del castell hi havia la El seu interior era la part noble de la mansió, perquè hi eren totes les estances necessàries per a dormir i per a descansar i salons de diferents grandàries.

Així mateix, la resta de les cantonades lluien una cadascuna però de menor importància. Totes tres tenien i finestres amples i estretes. Algunes de les finestres estretes o tenien la funció de vigilar l'exterior del castell i altres, que rebien el nom de, servien per a llançar fletxes.

6. Problema matemàtic: Calcula quantes vegades en un minut pots dir la frase «Fes el favor de tancar la porta amb pany i clau per dins».

Solució: vegades × minut.

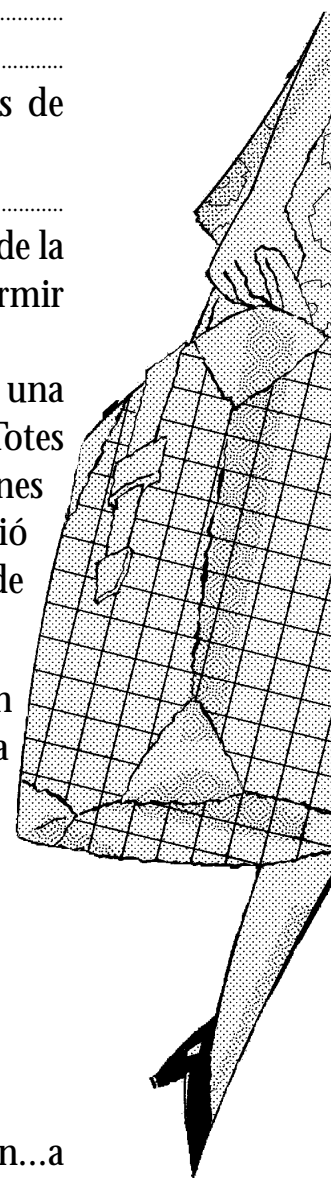
Ara calcula quant de temps tardaria la mare d'Alba en dir-li-ho 130 vegades.

Solució: minuts tardaria.

7. Fixa't com escriu l'autora del conte aquestes frases:

a) Jo oo ho laamente mooltíssim...

b) Jo...és què... tinc com una clau al cor...açò és u...n...a t...o...r...t...u...r...a.

Com veuràs, ens donen a entendre l'estat d'ànim dels personatges. Escriu tu ara aquestes frases de manera semblant:

a) Mira quin vaixell més bonic!

b) Em pesa molt aquest paquet!

8. Ara concursaràs, com els fantasmes en la seua festa. Prepara't l'embarbussament de la pàgina 30. A veure qui el diu més de pressa i sense equivocar-se!

9. Com que el fantasma no estava, Alba li va escriure una nota. Escriu-la dins del requadre. Després, durant la setmana, escriu-ne tu una a casa que siga real. Porta-la a classe i entre tots i totes col·leccioneu-ne moltes.

Salutació

Cos

Comiat

Firma

10. Xitxarel·lo coneix l'alfabet Morse. Investiga en una enciclopèdia qui era Morse. Desxifra el missatge que li envia el fantasma a Alba des del castell dels Cullerots:

— / — — — / . — . / — . / . — / . — . / . /
· — — . / . — . / — — — — / — — / . — — . / — / . /

Alfabet Morse:

A= . _ E= . M = _ _ N= _ . O= _ _ _
P= . _ _ . R= . _ . T= _ S= . . . I= . .

11. L'autora al llibre utilitza molt el diàleg. Localitza aquests dos trossos i continua'ls. Després, comenteu quines diferències i semblances hi trobeu.

A)

—Heu llegit la premsa de hui?

—Per què? Passa alguna cosa greu?

—

—

—

—

—

—

—No deu ser que els falta un bon regó?

B)

— Ja ens ho contarà demà— demanà Albert.

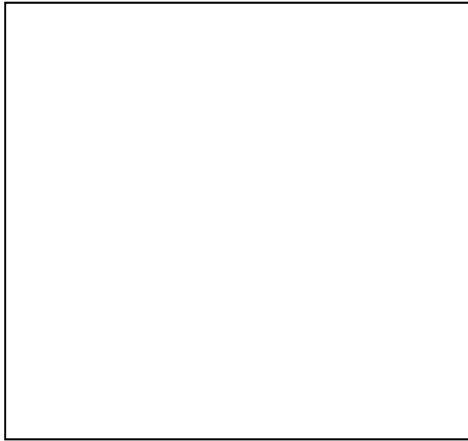
—

—

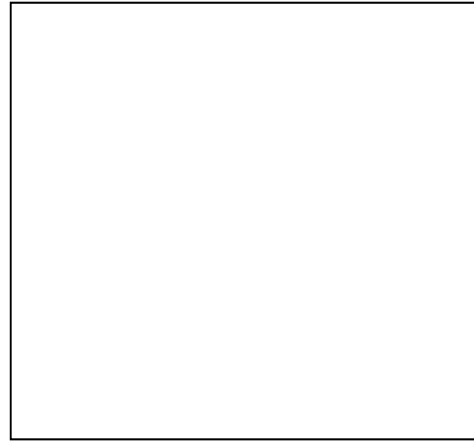
—

— És tota una aventura!— digué Maite.

12. Els fantasmes, al llarg de la seu vida, només gastaven mitja dotzena de llençols. I damunt, tots iguals! Imagina-te'ls distints i per a distints usos i dibuixa cadascun en un requadre.

llençol 1: per a dormir

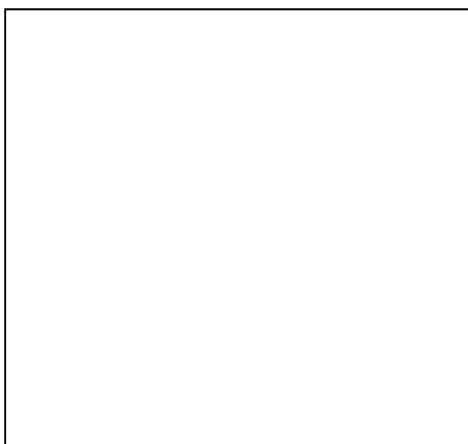
llençol 2: per a la neu

llençol 3: per a la platja

llençol 4: per a la festa

llençol 5: per a viatjar

llençol 6: per a navegar